

Dugo razdoblje skrivanja

Frančić, Mihael

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Arts Academy / Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:175:995111>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Arts Academy](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
UMJETNIČKA AKADEMIJA

MIHAEL FRANČIĆ
DUGO RAZDOBLJE SKRIVANJA
DIPLOMSKI RAD

SPLIT, 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
UMJETNIČKA AKADEMIJA

LIKOVNI ODJEL

DUGO RAZDOBLJE SKRIVANJA

DIPLOMSKI RAD

NAZIV ODSJEKA: Slikarski odsjek

Predmet: Slikarstvo

Student: Mihael Frančić

Mentori: red. prof. art. (T) Viktor Popović, doc. art. Neli Ružić

Teoretska mentorica: izv. prof. dr. sc. Blaženka Perica

SPLIT, rujan 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Mihael Frančić, kao pristupnik za stjecanje zvanja sveučilišnog magistra slikarstva, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 21. rujna 2023.

Potpis

Handwritten signature of Mihael Frančić in black ink, written in a cursive style.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište u Splitu
Umjetnička akademija
Likovni odjel
Slikarski odsjek

Diplomski rad

DUGO RAZDOBLJE SKRIVANJA

Mihael Frančić

"Dugo razdoblje skrivanja" je duboko osoban rad koji se koristi tehnikom slikarstva u tradiciji umjetnika poput Francisa Bacona i Mark Rothkoa. Rad komunicira autorove intimne osjećaje povezane s osobnom traumom, izolacijom, alijenacijom, strahom i komunikacijom. Naslovljeni diplomski rad je realiziran kombinacijom akrilne i uljane slikarske tehnike, sastoji se od sveukupno osam slika od kojih pet ima dimenzije 150 x 100 cm, a tri preostale imaju dimenzije 100 x 70 cm. Slike prikazuju polu-apstrahirane distorzirane subjekte/figure prikazane iz ekstremnog kuta gledanja da bi se naglasila njihova izgubljenost u prostoru/pozadinama koje su realizirane u raznim jarkim bojama. One simboliziraju određenu osobnu problematiku koju autor istražuje u svakom pojedinom radu. Autor realizaciji rada pristupa intuitivno, ne zna od početka što nastoji komunicirati u vlastitim slikama; značenje nastaje unutar procesa realizacije, te nakon što je imao vremena da sam interpretira rezultat vlastitih radova u procesu komunikacije sa samim sobom, u nadi da će ta komunikacija biti ostvarena i s bilo kojom osobom koja dođe u kontakt s njegovim radom.

Ključne riječi: psihološki autoportreti, strah, anksioznost, trauma, slikarstvo, jarke boje, osjećaji, distorzija, ekstremni kutovi

Rad je pohranjen u knjižnici Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu

Rad sadrži: (20) stranica, (8) grafičkih prikaza, (0) tablica i (11) literaturnih navoda. Izvornik je na hrvatskom jeziku

Mentori: red. prof. art. (T) Viktor Popović, doc. art. Neli Ružić

Teorijski mentor: izv. prof. dr. sc. Blaženka Perica

Ocjenjivači: izv. prof. art. Vedran Perkov, doc. art. Neli Ružić, doc. art. Sonja Gašperov

Rad prihvaćen: 21. rujna 2023.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Split
Academy of Fine Arts
Art Department
Painting Department

Graduate work

LONG PERIOD OF HIDING

Mihael Frančić

Long Period of Hiding is a deeply personal work that employs painting techniques in tradition of artists such as Francis Bacon and Mark Rothko. It communicates the artist's profound feelings related to personal trauma, isolation, alienation, fear and communication. The work is made through a combination of acrylic and oil painting techniques. It comprises eight paintings, five of which are sized at 150 x 100 cm and three at 100 x 70 cm. They depict semi-abstracted distorted subjects/figures from extreme angles to emphasise their disorientation in space. The space is painted in various vibrant colours symbolizing certain personal issues that the author explores in each piece. He creates the works intuitively, not knowing initially what to communicate in his own paintings. Meaning emerges within the creative process and after having the time to interpret the results of his works by himself as well as, hopefully, with anyone that comes into contact with his art.

Keywords: psychological self-portraits, fear, anxiety, trauma, painting, vibrant colours, feelings, distortion, extreme angles

Thesis deposited in the library of Arts Academy, University of Split

Thesis consists of: [20] pages, [8] figures, [0] tables and [11] references, original in: Croatian

Mentors: red. prof. art. (T) Viktor Popović, doc. art. Neli Ružić

Theory supervisor: izv. prof. dr. sc. Blaženka Perica

Reviewers: izv. prof. art. Vedran Perkov, doc. art. Neli Ružić, doc. art. Sonja Gašperov

Thesis accepted: 21st of September 2023

SADRŽAJ:

Uvod	1
1. Ishodište rada i njegova realizacija.....	1
2. Umjetnički uzori i inspiracije.....	2
2.1. Mark Rothko i Francis Bacon: pozadine i njihov kolorizam.....	2
2.2. Martin Kippenberger i Philip Guston.....	4
3. Razrada osobne tematike diplomskog rada.....	4
3.1. Glad.....	5
3.2. Sedimentacija.....	5
3.3. Percepcija.....	6
3.4. Deformacija.....	7
3.5. Odnosi.....	8
3.6. Bez glasa.....	10
3.7. Bez osobnosti.....	10
3.8. Bez budućnosti.....	11
4. Zaključak	12
5. Reprodukcije.....	13

UVOD

Naslovljeni diplomski rad "Dugo razdoblje skrivanja" sastoji se od serije pojedinačnih slika, koje su naslikane kombinacijom tehnike akrilnih i uljanih boja. Rad se kao cjelina sastoji od osam slika, koje su podijeljene u dvije grupe, prema formatima: pet slika čije su dimenzije 150 x 100 cm, i tri slike dimenzija 100 x 70 cm. Slike prikazuju polu-apstrahirane forme koje imaju uloge autorovih psihološki autoportreta. Slike su nastale na temelju autorove potrebe da preispita svoje unutrašnje stanje i da kroz osobnu perspektivu preispita pojmove anksioznosti i izoliranosti koji njega terete koliko i cijelu njegovu generaciju (Generacija Z). Kao osoba koja ima dosta iskustva s navedenim osjećajima, autor je imao potrebu istražiti duševne i mentalne boli na osobnoj, intimnoj razini, ali i u okviru društvene i generacijske pripadnosti.

1. ISHODIŠTE RADA I NJEGOVA REALIZACIJA

Fokus ovog rada su psihološki autoportreti koji izražavaju autorovo unutrašnje stanje, te je metodom introspekcije propitivao osjećaje poput alijenacije, neispunjenosti, te pitanja društvenih normi, prošlosti, traume, depresije, letargije i anksioznosti.

Kao rezultat raznih faktora koji su bili prisutni tijekom autorovog djetinjstva, on je imao poteškoća u povezivanju sa svojim vršnjacima i kolegama od početka osnovne do kraja srednje škole. Komunikacija s drugim učenicima mu nije padala lako te bi većinu vremena bio sam. S vremenom su njegovi pojedini vršnjaci uočili autorovu nesposobnost za uklapanje kao izgovor za verbalno i katkad fizičko nasilje. Trauma koja je rezultirala iz tog iskustva od rane mladosti je u autoru usadila vrlo jaku sposobnost samokontrole i fokusiranosti na neisticanje i uklapanje. Zbog postojanog vršnjačkog verbalnog i fizičkog nasilja, zadao je sebi cilj da se što manje ističe i tako uklopi u pozadinu, kako neki njegovi vršnjaci ne bi mogli iskoristiti bilo koju percipiranu manu kao izazov. Umjesto da autora inspirira da se pokuša povezati sa svojim vršnjacima unatoč svojim problemima, njegovo loše iskustvo ga je inspiriralo da se još više povuče u sebe. Autor pristupa naslovljenom diplomskom radu kao načinu pomirenja s vlastitom prošlošću i mogućnosti kretanja prema naprijed.

U procesu realizacije konačnih radova, autor je koristio fotografije pri realiziranju skica, koje se sastoje od autoportreta vlastitog tijela u prostoru. Prikladno tematici ovoga rada, autor je sve fotografije snimio sam, bez bilokakve vanjske pomoći. Ova kreativna odluka je donesena jer je autor htio da slike budu ukorijenjene u stvarnosti, ali istovremeno da se uprizori i njezina distorzija, te daje refleksija o toj stvarnosti. Ova odluka znači da je perspektiva na fotografijama pa tako i na skicama i slikama proizvod udaljenosti autorove vlastite ruke pri fotografiranju – na taj način stvoren je vidokrug u granicama autorovog tijela. Ta tehnika nam daje određeni osjećaj intimnosti sa slikama, ali istovremeno i dojam zarobljenosti; kao da nas likovi prikazani na slici drže u svom dohvatu kako bi im svjedočili; kao da žele biti viđene. Za autora je to značilo otkrivanje sebe nakon dugog razdoblja skrivanja od drugih.

Kao logički nadomjestak za samonametnutu izolaciju, autor je većinu svoje mladosti provodio na obiteljskom kompjuteru stvarajući tako nadoknade osjećaja pripadanja nekoj grupi. Dosta je vremena provodio na platformama za dijeljenje videozapisa poput YouTube-a, a nedavno i na društvenim mrežama poput Twitter-a. Takvo stanje izolacije u digitalnoj i internetskoj kulturi imalo je veliki utjecaj na autorov život: od samog početka znao je da to nije valjana zamjena za stvarni život i fizičku intimnost, nego samo nužna supstitucija koja mu nikada neće dati iskustvo istinskog prijateljstva s ljudima, ali da vrijedi kao dostatna, iako manjkava, simulacija stvarnog iskustva. Iako je većinu vremena bio voljan prihvatiti tu situaciju u kojoj se nalazi kao nepromjenjivu, u zadnjih nekoliko godina je osjetio snažnu potrebu da se oslobodi tih samonametnutih ograničenja i da oštro preispita samog sebe kao osobu i izrazi sebe i svoje

ranjivosti, koje je većinu života držao skrivene od drugih. S tom željom međutim i potrebom za promjenom, također postoji paradoksalni osjećaj nespremnosti, odnosno sigurnosti i predvidljivosti koju je autor "konstruirao" u dosadašnjem postojanju, u stanju u kojem se osjećao istovremeno zarobljen, ali i siguran.

Skice za naslovljeni diplomski rad napravljene su digitalno u programu ArtRage, čija je glavna odlika sposobnost imitiranja slikarskih i drugih analognih medija. Odluka da skice budu napravljene digitalno proizlazi iz autorova spomenutog iskustva izolacije u "digitalnom svijetu", a odluka da konačne slike budu napravljene tradicionalnom materijalnom slikarskom tehnikom, javlja se kao fizički odraz autorovih unutarnjih konflikata koji izlaze na površinu u obliku osobne katarze i autorove potrebe da nađe izlaz iz mentalnog i psihičkog stanja u kojem se nalazio. Kontrast između digitalnog i analognog pristupa tehnikama izvedbe naglašava tenzije i samopotiskivanje koje ovakvim činom napokon počinje izlaziti na vidjelo.

Spomenuti koncept nam također daje uvid u autorov pogled, u ono što on gleda svakodnevno – naime ekran mobitela - čime nas ujedno stavlja na mjesto promatrača i promatranog, u mogućem činu neverbalne komunikacije. Rad se sastoji od osam slika, pet velikih slika koje su kompozicije s autorovim tijelom i okolišem, dok su tri manje slike prikazi frontalnih autoportreta. Velike slike predstavljaju apstrahirane forme autorovog tijela koje se nalazi u konfliktu s okolišem prikazanim jarkim bojama i nepravilnim geometrijskim oblicima. Kao način komuniciranja u okviru prethodno spomenute paradoksalne veze koju autor ima sa svojom okolinom, ambijent koji prikazuje u svojim slikama kompozicijom evocira istovremenu odvojenost i povezanost s ljudskom formom. To postiže tako što koristi akcente jarkih boja koje se iz okoliša na slici prenose na fragmente prikaza tijela. Autor korištenjem intenzivnih boja komunicira svoje osjećaje, i psihološko stanje "mučnine". Primarne i jarke boje pozadina naglašavaju tenzije i iz njih proizišlu anksioznost koju autor osjeća u odnosu sa svojim okolišem. Pritom svaka pozadina pojedinačno ima istaknutije specifično značenje. Ovu temu autor također povezuje s današnjom idealizacijom mladosti i tome imanentnom zahtjevu koji nalaže ostvarenje potencijala za koje se pretpostavlja da osobe imaju u ranim godinama života. Budući da svoj rani život autor smatra stagniranjem, pritisak koji dolazi s društvenim očekivanjima prema mladosti i samoostvarenju je relevantan aspekt autorovog preispitivanja njegovog psihološkog stanja, ali i društvenih normi vezanih za dotičnu tematiku.

2. UMJETNIČKI UZORI I INSPIRACIJE

2.1. *Mark Rothko i Francis Bacon: pozadine i njihov kolorizam*

Način na koji su Mark Rothko (1903-1970) i Francis Bacon (1909-1992) imali utjecaj na naslovljeni diplomski rad odnosi se na njihovo korištenje boje i geometrijskih oblika.

Bacon u svojim slikama najčešće prikazuje figure koje se nalaze u neodređenom apstrahiranom, ali uočljivo geometriziranom prostoru. Njegova koncepcija takvog prostora koji izolira figuru od okoliša često podrazumijeva prikaze u jarkim bojama. Baconove studije ljudskih tijela često su znale naglašavati zarobljenost figura unutar soba ili drugih zatvorenih prostora.¹ Upravo to je obilježje koje je uvelike doprinijelo određenim aspektima dotičnog diplomskog rada. Baconovi prikazi ljudske forme bi se također mogli promatrati kao oblici autoportreta², koje umjetnik koristi za izražavanje unutarnjih osjećaja i misli o životu.³ Još jedan element

---

¹ Peter Fuller, Francis Bacon., *The Burlington Magazine*, Vol. 127, No. 989, London, Burlington Magazine Publications Ltd., 1985. str. 552–554

² Anne Baldassari, *Bacon Picasso: The Life of Images*, Flammarion, Pariz, 2005., str. 162

³ David Sylvester, *The Brutality of Fact: Interviews with Francis Bacon*, Thames and Hudson Inc., New York, 1999., str. 46

Baconovog rada koji je pridonio inspiraciji za dotični diplomski rad je način na koji Bacon deformira i iskrivljuje lica likova koje prikazuje u svojim slikama: U nekima od njegovih slika se naime mogu vidjeti likovi kojima je gornji dio glave, od usta prema gore, ili otkinut ili oni nestaju u ništavilu ("Painting", 1946.; "Head VI", 1949.). Baconova namjera u pristupu slikanju serije s naslovom "Head" bio je prikazati kako u stanju izolacije subjekta "društvena maska" otpada, te osoba postaje samo kolekcija vlastitih neuroza⁴, s čime se autor naslovljenog diplomskog rada također mogao osobno povezati. Taj dio Baconovog opusa je direktnije pridonio trodjelnoj seriji frontalnih autoportreta u priloženom diplomskom radu, ali je Baconov princip distorzije tijela primijenjen ovdje kroz cijelu seriju, u nekim slikama malo direktnije, a u drugima suptilnije. Baconova fascinacija motivom otvorenih usta⁵ odražava se i u izvedbi naslovljenog diplomskog rada, no autor u svom radu drugačije pristupa toj temi. Njegova se fascinacija pronalazi u nemogućnosti izražavanja i paralizirajućem efektu kojeg anksioznost može imati na sposobnost komuniciranja i povezivanja s drugim ljudima. U intervjuu s Davidom Sylvestrom iz 1962. godine, Bacon je opisao prije spomenuti rad "Painting", iz 1946., kao njegov najnesvjesniji rad i naglasio kako su se figure na slici formirale bez njegove svjesne namjere.⁶ Iako u početku, kada je spomenuta slika postala njegova inspiracija, autor nije bio svjestan te činjenice, on sada smatra da je u tom radu postojala određena spontanost koja je služila kao polazišna točka za njegov vlastiti intuitivni i podsvjesni pristup radu.

Intenzivne boje mogu se naći kako u Baconovu tako i u opusu Marka Rothkoa, a utječu na naslovljeni diplomski rad zato što te boje oba umjetnika znaju koristiti u funkciji objedinjavanja koja određuje kontekst. U Baconovim slikama je vrlo uobičajeno vidjeti figuru koja se nalazi unutar geometrijskog oblika, često nalik "kavezu", a sve što postoji oko njega je pozadina jarkih boja i ništa više. Rothko je s druge strane inzistirao na određenoj promatračevoj distanci, na tome da se od njegovih slika treba udaljiti samo 45 cm kako bi promatrač mogao dopustiti da ga preplavi, obuhvati osjećaj intimnosti sa slikom⁷. Dakle, intenzitet kolorizma u radovima obaju umjetnika bio je inspiracija za korištenje intenzivnih pozadinskih boja u naslovljenom diplomskom radu kako bi se dočarali i aktivirali osjećaji preplavljenosti. Takvi osjećaji odgovaraju očekivanjima za koje autor smatra da društvo i ljudi oko njega imaju. Od čovjeka se (pa i od autora diplomskog rada) očekuje da bude sretan, da ima prijatelje, djevojku/dečka, da gleda prema budućnosti, da zna "kako svijet funkcionira"... Sve te naizgled pozitivne stvari na kraju čine pritisak na autora (a vjerojatno i na neke druge ljude) i čine da se osjeća nevažnim i malenim. Na isti taj način - u svrhu postizanja istog efekta kojeg imaju spomenuta očekivanja – autor diplomskog rada koristi jarke boje: one se uobičajeno koriste za dočaravanje sreće i veselja, no autor njima nastoji ukazati na opisani osjećaj preplavljenosti koji njemu stvara pritisak. Rothko je također, korištenjem monumentalnih platana, želio posredovati dojam velikih zidova koji tvore okoliš blizak imerzivnoj situaciji u kojoj se osoba može izgubiti. Neki od Rothkovih radova unatoč svojoj plošnosti odaju dojam dubine, tako da čovjek ima osjećaj kao da se na liniji prijelaza između dva polja boje može vidjeti horizont ("Untitled (Black on Grey)", 1970.). Rothko je u opisu svojih "multiform" slika naveo da one posjeduju organsku strukturu i da manifestiraju samosvojan izraz ljudskog bića. Za njega su ti zamučeni pojasevi raznih boja posjedovali vlastitu životnu snagu. Sadržavale su "dah života"⁸ za koji je Rothko

---

⁴ John Russell, *Francis Bacon*, Artes Graficas Toledo S.A., 1989., str. 38

⁵ David Sylvester, *The Brutality of Fact: Interviews with Francis Bacon*, Thames and Hudson Inc., New York, 1999, str. 48

⁶ Ibid, str. 11.

⁷ Jeffrey Weiss, *Mark Rothko*, National Gallery of Art, Washington; Yale University Press, New Haven and London, 1998., str. 262

⁸ James E. B. Breslin, *Mark Rothko: A Biography*, The University of Chicago Press, 1993., str. 230

smatrao da nedostaje i najfigurativnijoj slici tog doba.⁹ I ta "ljudskost" koju on pronalazi u zamućenoj obojenosti planski raspoređenih, apstraktnih, vodoravno položenih polja slike je nešto što je doprinijelo realizaciji naslovljenog diplomskog rada. U svom radu autor koristi nesavršenu geometriju pozadina sličnu Rothkovoju koncepciji površina slike, kako bi komunicirao jedinstvene emocije izoliranosti i osamljenosti koje su prisutne usprkos svijesti o okolišu kojeg nastanjuju ljudska bića. Kao što je Rothko bio zainteresiran da u svojim radovima komunicira intenzivne ljudske osjećaje poput tragedije i ekstaze¹⁰, tako i autor želi komunicirati vlastite osjećaje, podijeliti ih s drugima, s javnosti i kroz to postići osjećaj katarze i komunikacije.

2.2. Martin Kippenberger i Philip Guston

Autoportreti Martina Kippenbergera (1953-1997) koji umjetnika predočavaju u donjem rublju služili su također kao inspiracija za autorov diplomski rad. Čin skidanja u donje rublje, izlagati se u tom izdanju pred drugima je čin dopuštanja samom sebi da se bude ranjiv¹¹ ("Untitled", 1988.; "Untitled", 1988.; "Untitled", 1988.). Isto to bio je i cilj autora priloženog diplomskog rada i on je želio dopustiti sebi da bude ranjiv smatrajući da bi se tako mogao povezati s društvenim, javnim okruženjem, iako uvijek svjestan da to otvara mogućnost za bol i odbijanje. Spomenuta Kippenbergerova serija slika koja se referira na navedeni problem odnosa pojedinca i javnosti posjeduje kompozicije s geometrizacijama (ili nepravilnom geometrijom) u tretiranju pozadina slike, što je također utjecalo na naslovljeni diplomski rad.

Utjecaj na autora diplomskog rada imali su također i određeni motivi i kolorizam Philippea Gustona (1913-1980). Zagasite ružičaste boje koje Guston koristi u većini svojih radova, služile su kao direktna inspiracija za jedan od frontalnih autoportreta autora. Drugi aspekt Gustonovih radova koji je inspirirao autora naslovljenog diplomskog rada odnosi se na serije Gustonovih slika s prikazima ljudskih glava bez ustiju, nosa i s jednim okom, i to u pozama kao da se ta bića nalaze u svakodnevnim situacijama ("Web", 1975.; "Pittore", 1973.; "Head and bottle", 1975.). Ta ideja Kiklopa zamjetna je u autorovom radu pod nazivom "Percepcija": to je slika za koju autor smatra da izražava način na koji on percipira sebe, svijet i ljude u okružju oko njega.

3. RAZRADA OSOBNE TEMATIKE DIPLOMSKOG RADA:

Sljedeći odjeljak teksta naslovljenog diplomskog rada sastoji se uglavnom od autorovih opažanja o samome sebi i zaključcima do kojih je došao pri osvrtnju na proces realizacije diplomskog rada. Kao rezultat toga, ovaj odlomak teksta sadrži vrlo malenu količinu vanjskih izvora koji podupiru tezu naslovnog teksta.

Osim promatračeve interakcije s radom, autor ovakav pristup realizaciji tematike diplomskog rada smatra ključnim načinom komunikacije s vlastitom podsvijesti kao i načinom otključavanja onih aspekata sebstva koji mu nisu bili dostupni u prijašnjem stanju samoizolacije. Kada se uzme u obzir osobno i introspektivno intonirana tematika naslovljenog diplomskog rada, ovakva dionica teksta ima smisla i u neku ruku je i potrebna radi balansa pri ispitivanju subjektiviteta i naglašene psihološke problematike.¹²

---

⁹ <https://www.singularart.com/en/blog/2019/08/13/orange-and-yellow-and-rothkos-multiforms-aesthetic/> (zadnji pristup: 03. 09. 2023.)

¹⁰ Jacob Baal-Teshuva, *Rothko*, Taschen, Berlin, 2003., str. 50

¹¹ <https://www.christies.com/features/Martin-Kippenberger-Untitled-5926-1.aspx> (zadnji pristup: 12. 08. 2023.)

¹² Rebecca Williams Mlynarczyk, Personal and Academic Writing: Revisiting the Debate, *Journal of Basic Writing*, Vol. 25, No. 1, City University of New York, Boyd Printing Company, Inc., New York, 2006., str. 5

3.1. *Glad*

Rad s naslovom "Glad" kao i ostala četiri rada koji slijede, naslikan je u uljanoj boji s akrilnom podlogom, a sastoji se od donekle apstrahirane ljudske figure u polu-geometrijskom okolišu koji se primarno sastoji od jarke crvene boje. Dok je slikao, autor nije precizno razmišljao o tome što točno svaki element slike znači, nego je radio prema intuiciji i prikazao ono što su mu nalagali njegovi osjećaji. U ovom tekstu on racionalizira i interpretira vlastite osjećaje. Slika "Glad", poput ostale četiri slike tih dimenzija, je psihološki autoportret koji prikazuje specifični dio autorove psihe i njegovu samorefleksiju fokusiranu na taj dio vlastite osobnosti. Figura je naslikana iz žablje perspektive, koja dodatno naglašava glomaznost nadutog trbuha i dočarava njezino lice figure u većoj daljini. Figura se sastoji od bezizražajne crne siluete usred koje se nalazi kružni, rastvoreni crveni motiv koji dominira većim dijelom glave. Pozadina se sastoji od apstrahirane polu-geometrijske forme za koju je autor koristio referentnu fotografiju, ili foto-predložak vlastitog okoliša. Fotografija je bila snimljena iz ekstremnog kuta gledanja, s namjerom da se predmetnost prikaza transformira u apstrakciju koja je dodatno naglašena slikarskom izvedbom. Crvena kao boja, između ostalog, često asocira osjećaje žudnje, gladi i ljutnje; odabrana je kao sveobuhvatni, povezujući element koji objedinjuje sve tematske elemente ove kompozicije. Glavna tema slike je praznina i neprestana žudnja za njenim ispunjavanjem. Autor često ima osjećaje neispunjenosti koji se najčešće manifestiraju u obliku konzumiranja hrane. Ova potreba je prisutna čak i kada se autor osjeća potpuno sit, ali unatoč tome i dalje ima potrebu za unošenjem hrane. Slika prikazuje osjećaj bespomoćnosti i zarobljenosti u beskrajnom ciklusu nezadovoljavajućeg zadovoljavanja. Trauma povezana s proždiranjem i nezadovoljstvom s vlastitim tijelom je nešto s čime se autor nosio još od ranog djetinjstva, i zbog toga je bio prisiljen da prazninu društvene interakcije zamijeni nečim drugim. Tijelo prikazano na slici, svojim oblikom, također priziva asocijacije na planinu, na grubi teren, veliku prepreku, koja u konačnici vodi prema nečemu nedefiniranom i nejasnom, u apstraktnoj formi, čime autor naglašava vlastiti osjećaj neispunjenosti i nesigurnosti koja ga stalno prati u životu. Lik na slici se može gledati kao autoportret, ali istovremeno i kao skup elemenata koje autor prezire o sebi, koje mu se gotovo izruguju iskazivanjem njegovih mana i koje doživljava kao nešto što on ne želi biti. Ideja slike kao uvijek prisutne sile koja konstantno, čak i u pozadini, podsjeća pojedinca na njegove nedostatke i prikazuje njegovo istinsko unutrašnje stanje, inspirirana je romanom "Slika Dorian Gray" irskog pisca Oscara Wildea iz 1890. godine¹³. Slično kao što na glavni lik romana utječe vlastiti portret i privlači ga prema vlastitoj propasti, tako autora njegovo mentalno stanje tjera da konzumira hranu, čime se njegova fizička forma pojavljuje kao posljedica te konzumacije čime se autor ponovno dovodi do lošeg mentalnog stanja i opet se vraća u, kako se čini, beskrajni ciklus nezadovoljavajućeg zadovoljstva.

3.2. *Sedimentacija*

Drugi rad s naslovom "Sedimentacija" se također sastoji od distorzirane kompozicije lika i okoliša, koja također počiva na foto-predlošku snimljenim iz žablje perspektive. Na slici se može vidjeti samo dio figure, dok je ostatak "skriven". Za razliku od figure na prijašnjoj slici ova je prikazana manje kao ljudsko tkivo, a više kao stilizirani amorfn oblik. Dominantna boja ove slike je zelena, a lik u desnom kutu slike doima se poput slojeva koji bi bili prisutni na sedimentnoj stijeni. Ovaj rad ukazuje na postupni proces sedimentacije, a metafora je za vlastito iskustvo s izolacijom, ograđivanjem od društva i neprestanim nagomilavanjem slojeva iskrivljenih percepcija svijeta i ljudi. Zelena kao prevladavajuća boja funkcionira uz tu metaforu kao boja zavisti i ljubomore¹⁴. Centralna tema ovog rada je način na koji je autorova izolacija

---

¹³ Oscar Wilde, *The Picture of Dorian Gray*, Penguin Books Ltd, London, 2000.

¹⁴ <https://www.verywellmind.com/color-psychology-green-2795817> (zadnji pristup: 06. 09. 2023.)

oblikovala njegov pogled na svijet i na samog sebe i kako su se kroz to oblikovali slojevi mentalnih barijera koje su ga sprječavale da se istinski poveže sa svojom okolinom. Veliki dio života koji je proveo konzumirajući televizijske programe i internetske aktivnosti bio je centralni element te iskrivljene percepcije svijeta. Primjere ljudske komunikacije i kompatibilnosti autor nije iskusio kroz organske interakcije, već je indikatore ljudskog ponašanja dobio od rigidnih, visoko standardiziranih komunikacijskih prečaca i klišeja koji se najčešće pojednostavljaju u jednu jednostavnu frazu i zanemaruju sve komplikacije, kontradikcije i konflikte prisutne u istinskoj ljudskoj komunikaciji. Taj konstruirani simulakrum ljudske interakcije je bio jedina referenca koju je autor imao spram stvarnosti, a to ga je posljedično ostavilo u osjećaju da nije potpuna osoba koja intuitivno i slobodno komunicira s drugima, nego da funkcionira kao labavo povezana skupina naučenih rečenica, prečaca i jezičnih klišeja, koje su od njega napravile automaton umjesto čovjeka. Zelena kao temeljna boja ovog rada služi za komuniciranje autorovog osjećaja određene zavisti i frustracije koju može imati u određenim danima pri pogledu nekoga tko se smije i prođe pokraj njega, ili kada netko ispred njega hoda presporo pa se pojavi pomisao da gurne tu osobu i nastavi hodati. Autor evidentira ljude kojima međusobna interakcija dolazi tako prirodno da uopće ne moraju razmišljati o njoj, dok je njegova situacija upravo suprotna.

Većinu vremena autor nosi slušalice u ušima, čak i kada ništa ne sluša; razvio je potrebu da - čim se ujutro probudi - stavi slušalice u uši i upali nešto - samo da ima bilo što što će mu dati istovremeni osjećaj povezanosti i izolacije. Prizor na slici bi se mogao protumačiti kao ono što crni ekran autorovog mobitela reflektira dok ga on ležerno drži u ruci. Kao što sediment postaje trajni dio stijene, tako su i ove mentalne prepreke postale trajni dio autorove osobnosti; temeljni dio njegova bića koji se ne može jednostavno ukloniti ili se od njega odučiti. Kao što će stijenu eventualno prekriti novi elementi sedimenta i promijeniti njezin oblik i izgled; tako se i autor nada da će inicijativa koju je sam poduzeo, cilj kojeg je sam sebi postavio - da naime ispruži ruku drugim ljudima i da se aktivno potruži shvatiti i nadvladati vlastite nedostatke - pomoći mu da se bolje poveže s ljudima i prevlada ta samokonstruirana, voljno postavljena ograničenja.

3.3. Percepcija

Treći rad pod nazivom "Percepcija" slijedi uspostavljeni uzorak koje se vidi u prethodno opisanim slikama, tako što je i to prikaz u distorziranoj kompoziciji, koja uključuje polu-apstrahiranu ljudsku figuru u polu-geometrijskom okolišu. Ova slika prikazuje figuru u ležećem položaju, s licem okrenutom prema promatraču, dok je njezina pozadina primarno roza. Kada se uzme u obzir prije spomenuti intuitivni pristup procesu realizacije kojim se autor koristio, naziv ove slike počinje imati više "teorijskog prizvuka". U procesu realizacije konačne slike, dok je obrađivao apstrahirani oblik lica, autor je primijetio da oblik koji je naslikao na mjestu očiju više naliči na jedno veliko crveno oko. S tom ikonografijom i spontanom činom realizacije autor se duboko povezao. Nakon što je počeo promatrati rad kroz simboliku Kiklopa i kroz niz asocijacija koje se mogu povezati s njegovim osobnim iskustvima, znao je da je postigao snažan dojam kojeg ova slika pokušava komunicirati. Isto kao što mitsko stvorenje poput Kiklopa, sa svojim jednim okom, ne bi bilo sposobno iskusiti percepciju dubine, tako autor koristi tu ideju kao metaforu za vlastite poteškoće s percepcijom emocionalne dubine. Autor ima poteškoća pri komuniciranju u većim grupama ljudi, te u društvenim okruženjima ima tendenciju gledati na sebe kao na slabu kariku, kao na nekoga koga zapravo nitko ne želi među sobom pa većinu vremena i ne primjećuju da je uopće tamo. Autorov manjak razumijevanja određenih društvenih normi i suptilnosti su u njemu često znali probuditi osjećaj kao da se nalazi unutar igre za koju ne zna pravila. Zato je lik na slici prikazan u ležećem, gotovo letargičnom stanju poraženosti i pasivnosti: u njemu su internalizirani spomenuti osjećaji, te nemoć i beznade. Zbog manjka razvoja društvenih vještina u ranijim godinama života autor nije formirao sposobnost

interpretiranja svih sitnih detalja i nagovještaja prisutnih u socijalnim interakcijama i zbog toga, a i drugih prije spomenutih iskustava, uvijek svijet gleda na crno-bijeli način: svijet je mjesto gdje ga ljudi mogu ili voljeti ili mrziti, bez dopuštenja ili prilike za bilo što između.

Crvenilo oka služi kao asocijacija poziva na plač i suze. I u ovom slučaju se prikaz također odnosi na stvarne trenutke u kojima se autor osjećao toliko izoliran i nevoljen od svih drugih, da se jedva susprezao da ne upadne u glasni plač. Primarna boja u ovom radu je roza. Unatoč tome što roza najčešće asociira pozitivne emocije, ovdje se povezuje s osjećajima pasivnosti, slabosti, plahosti i sklonosti pretjeranoj emotivnosti.

3.4. Deformacija

Četvrti rad pod nazivom "Deformacija" fokusira se na negativni utjecaj koji autor smatra da dolazi od njegovog okoliša i na način na koji ga to oblikuje. Naslovni rad je bio jedan od prvih kojeg je autor razrađivao u obliku skice, u vrijeme kada je tema autorovog diplomskog rada još bila slabo definirana, te primarno fokusirana na ideju idealiziranja mladosti u današnjem društvu što u konačnici stvara pritisak: današnjoj mladeži se naime nameće zahtjev da realiziraju sve svoje ambicije u ranijim godinama života, jer će im kasnije navodno biti prekasno za to. Ova tema se dosta transformirala kroz nastanak sadržaja ovog teksta, ali njeni određeni aspekti su još uvijek nepromijenjeno prisutni u radu. Fotografija koju je autor koristio kao referencu je snimljena iz ekstremnog kuta gledanja: s vrha autorove glave. Ekstremni kut pod kojim je subjekt fotografiran i nagib pozadine trebali su komunicirati osjećaj dezorijentiranosti i vrtoglavice, pobuditi dojam kao da je subjekt slike skoro spreman onesvijestiti se. Taj osjećaj koji je prisutan na originalnoj fotografiji, autor je prenio na slikarsko platno. Još jedan element koji je autor pridonio naslovnom radu je dodatak jarke žute boje u njegovoj pozadini. Žuta¹⁵ je boja koja danas pretežno predstavlja sreću, sunce, energiju i optimizam, no autor tu boju koristi kao simbol prigušenosti u pogledu velikih očekivanja koje društvo i ljudi koji su bliski autoru imaju spram njega. I dok su ta očekivanja u neku ruku pozitivna i ljudi koji ih izražavaju imaju najbolje namjere, ona također bude u autoru osjećaj nedostatka - kao da ne doživljava ono što bi trebao biti i kao da ne ispunjava ulogu koju mu je zadalo društvo i koju i dalje propagiraju ljudi oko njega.

Subjekt na slici prikazan je jako deformirano, kao amorfni oblik s jednim prepoznatljivim okom. Žuta boja okoline odražava se na površini figure i skoro da je u potpunosti obuhvaća. Njen nedefinirani oblik je refleksija paralizirajuće nesigurnosti pred pitanjem hoće li autor biti sposoban ispuniti očekivanja njegove okoline, ali istovremeno nastaje i pitanje za slučaj da ispuni očekivanja: naime hoće li tu ostati išta od njega i koliko kontrole on ima nad vlastitom sudbinom? Jedno oko lika na slici ostaje jedini prepoznatljivi atribut usred te amorfne mase - poput jednog osamljenog otoka usred pustošnog mora. Zapravo cijeli oblik subjekta na slici zauzima donekle tekuću i fluidnu formu, i kada se u cjelini sagledaju razni tonovi i boje koje je autor ukomponirao u izvedbu figure subjekta, dobije se dojam titranja: kao da cijeli oblik lagano fluktuirao i kao da cijela forma konstantno mijenja oblik. Taj vizualni nemir u figuri subjekta na slici nastoji komunicirati osjećaj nepotpunosti koji je autoru vrlo dobro poznat. Većinu vremena on se ne osjeća kao potpuna osoba, nego u funkciji labavo povezane kolekcije raznih aspekata vlastite ljudskosti, aspekata koji se ne mogu stopiti u jednu cjelovitost zbog raznih smjerova u kojima je autorova psiha raspršena dok se brine o očekivanjima, anksioznosti, nerazumijevanju društvenih normi, i slično tome.

Naposljetku, autoru ovaj partikularni rad označava prekretnicu u vlastitom životu, gdje umjesto da samo živi u svojem jadu i nekritički prihvaća vlastitu egzistenciju - on počinje propitivati

---

¹⁵ <https://www.verywellmind.com/the-color-psychology-of-yellow-2795823> (zadnji pristup: 06. 09. 2023.)

njemu svojstveno nezadovoljstvo sobom i sa svojim okolišem, te počinje po prvi put, komunicirati sa samim sobom iz osobne perspektive. Autor smatra da postoji jedna zabluda u koju ljudi lako mogu upasti, naime ta da će individualna osoba biti sposobna znati sve o sebi. Autor je morao komunicirati sa samim sobom pomoću naslovljenog diplomskog rada kako bi doznao ponešto iz vlastite podsvijesti. Iz autorovog iskustva, međutim, proizlazi da on nije mogao samom sebi postaviti pitanje i dobiti odgovor, nego je morao sudjelovati u određenoj igri ili testu koji se realiziraju između njegove svijesti i podsvijesti. On sada tu igru "asocijacija" proširuje u sferu interakcije umjetnosti i javnosti - dopuštajući da se to dvoje miješaju on dopušta stvaranje novih uvida o sebi, svom okolišu i ljudima koji ga nastanjuju.

3.5. Odnosi

Peti rad nosi naziv "Odnosi" i također se bavi pitanjem odnosa između autora i njegova okoliša. Dok se međutim prije spominjani rad bavio tematikom pritiska okoliša na autora, peti naslovljeni rad preispituje autorov odnos s vlastitim okolišem na fundamentalnijoj razini. Glavna problematika koja autora ovdje interesira je pitanje: Primjenjuju li se neizgovorena pravila društva drugačije na autora i njemu slične, nego na ostatak društva? Preciznije rečeno: naslovljeni rad se usredotočuje na ispitivanje autorove percipirane nekompatibilnosti s njegovom okolinom i na kontrast koji on vidi između proračunatog načina na koji on smatra da mora pristupiti društvu i nemarnog pristupa koji naizgled "prirodno" pripada prosječnoj osobi koju vidi u prolazu. Autor je većinu svojeg života imao teškoća u povezivanju s ljudima, bili to njegovi vršnjaci ili oni stariji i/ili oni koji su u njemu nadređenoj poziciji. Koliko god bi se trudio uvijek je osjećao kako drugi ljudi komuniciraju u drugačijem tonu i vibraciji od njegove te da će se morati dodatno truditi ako hoće dešifrirati te razlike. Putem naslovljenog rada autor se bavi određenim temama i pitanjima kao na primjer: Kako živjeti kada je osoba svjesna da se nešto u pogledu načina na koji se ona nosi, priča i komunicira, jednostavno ne podudara s većinom utvrđenih društvenih normi prisutnih u (pod-)svijesti većine populacije? Hoće li osoba - ako se pokuša prilagoditi većini - izgubiti nešto fundamentalno od vlastite osobnosti? Bi li autor trebao nastojati održavati neke od osnovnih elemenata društvene komunikacije, ili bi trebao ići u svojem smjeru, znajući da će se lako naći netko drugi da preuzme ulogu koju on (prema vlastitom sudu) ionako ne ispunjava adekvatno?

Kao i prije spomenuti radovi, naslovljeni rad se sastoji od polu-apstrahiranog lika koji je prikazan iz ekstremnog očišta uz pomoć fotografskog predloška. Perspektiva je žablja i figura je prikazana kao da nadvisuje promatrača, posebno kada se on fokusira na jako prominentni ekstremitet koji se proširuje cijelom desnom stranom slike i koji kao da čini fundamentalnu strukturu slike svojim preklapanjem s određenim elementima pozadine. Pozadina se primarno sastoji od blijedo-žute boje, ali ukomponirane su također zelena, plava i smeđa kao naznake iskvarenosti i truleži, čime se stvara pretpostavka da okolina žute boje, koja obično asocira s pozitivnost, ovdje razotkriva svoje određene mane i nedostatke.

U pozadini slike vidi se smeđa linija koja se podudara s formom ekstremiteta subjekta. Ona stvara strukturalnu formu nalik na trokut, dok tijelo subjekta igra ulogu temeljne strukture u donjem dijelu, prema dnu slike. Autor ovdje prikazuje subjekt kao ključni dio okoline, koji pomaže podržati je i daje joj strukturu. Iz autorove perspektive bi nastali oblik trokuta mogao označavati ideju stabilnosti i uravnoteženosti u društvu, tj. doprinosi ideji slike društva kao funkcionalnog sustava u kojem sve funkcionira kako je i zamišljeno, dok istovremeno oduzima moć potisnutim elementima društva poput onih kojima pripada i sam autor. Kao dio Generacije Z, za koju se smatra da u današnjici pokazuje najjače simptome anksioznosti, usamljenosti,

depresije i mentalnih bolesti uopće¹⁶, autor je i sam imao poteškoća sa svim navedenim problemima. Generacija Z je jedna od najsvjesnijih skupina današnje populacije u pogledu društvenih problematika¹⁷, kao što su klimatske promjene, društvene i klasne nepravde, mentalno zdravlje, pitanja o uzrocima samoubojstava i depresija, posebno kada se uzme u obzir činjenica da pripadnici/ce te generacije također spadaju u do sada najpovezaniju internetsku generaciju. Unatoč svijesti o svim problemima koji su danas prisutni u svijetu, pripadnici/ce Generacije Z smatraju da nemaju sposobnost da utječu na njih, budući da većinu institucijske moći drže pripadnici prijašnjih generacija, a oni ili nisu sposobni ili se ne žele baviti problematikom koju trenutna generacija smatra važnom. Ta nesposobnost ostatka svjetske populacije da ih razumije, što često zna dolaziti i od strane članova njihovih obitelji, koji mogu imati tendencije smjestiti kompleksnu problematiku poput depresije, stresa i usamljenosti pod pojednostavljenu kategoriju tuge (te zbog toga nisu u potpunosti sposobni razumjeti mlađe članove svojih obitelji), katkada može dovesti i do agresivne reakcije od strane starijih članova obitelji, čemu je i sam autor bio svjedok.

Postaje lakše shvatiti podijeljenost između Generacije Z i starijih generacija kada se uzme u obzir da oni spadaju u prvu generaciju koja je odrasla s internetom i na društvenim mrežama. Njihov način percipiranja ljudskih odnosa i komuniciranja fundamentalno su drugačiji, budući da je novi element - internet - imao ulogu u formiranju njihovih osobnosti tijekom sazrijevanja. Jedan od zamislivih razloga za opći osjećaj izgubljenosti dotične generacije je moguća povezanost između problematičnog korištenja društvenih mreža i porasta broja poteškoća u reguliranju osjećaja, kontroliranju impulsa, fokusiranja na ciljeve i manjak osjećajne jasnoće.¹⁸ Unatoč tome što je diskurs o ranije spomenutoj problematici najviše prisutan u zemljama Sjeverne Amerike i u Velikoj Britaniji, depresija je pandemija čije brzo širenje je dokumentirano po cijelom svijetu¹⁹, pa i u zemljama poput Hrvatske. Iako u Hrvatskoj svaki dan najmanje dvoje ljudi pokušava počinuti samoubojstvo²⁰, diskusija o toj temi donekle se i dalje smatra prevelikom tabuom da bi se o njoj moglo ozbiljnije raspravljati.

Dakle, naslovljenim radom autor istražuje svoju ulogu u širem društvenom kontekstu Generacije Z i iskazuje svoje simpatije sa svakim tko prolazi kroz slične probleme poput njega, ali on isto tako skeptično pristupa ostatku društva i postavlja pitanja o svojoj ulozi unutar struktura tog društva. Pitanje je hoće li ga njegova okolina ikada uspjeti prihvatiti i bi li on uopće trebao žudjeti za tim? Duguje li on nešto svojem okolišu i gdje bi mogao naći mjesto pripadnosti?

---

¹⁶ J. M. Twenge, A. B. Cooper, T. E. Joiner, M. E. Duffy & S. G. Binau, Age, Period, and Cohort Trends in Mood Disorder Indicators and Suicide-Related Outcomes in a Nationally Representative Dataset, 2005–2017, *Journal of Abnormal Psychology*, Vol. 128, No.3, American Psychological Association, 2019., str. 197

¹⁷ <https://www.medicalnewstoday.com/articles/why-is-gen-z-depressed#seeking-help> (zadnji pristup: 26. 08. 2023.)

¹⁸ L. Wartberg, R. Thomasius, K. Paschke, The relevance of emotion regulation, procrastination, and perceived stress for problematic social media use in a representative sample of children and adolescents, *Computers in Human Behavior*, Vol, 121, Science Direct, 2021., str. 3, Pristupljeno preko: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563221001114>

¹⁹ <https://www.hzjz.hr/sluzba-promicanje-zdravlja/depresija/> (zadnji pristup: 26. 08. 2023.)

²⁰ <https://www.jutarnji.hr/life/zdravlje/gotovo-170-000-hrvata-boluje-od-kronicne-depresije-a-samoubojstvo-svaki-dan-pokusa-pociniti-najmanje-dvoje-15206132> (zadnji pristup: 26. 08. 2023.)

3.6. Bez glasa

Šesti rad nosi naziv "Bez glasa" i jedan je od tri rada koji pripadaju skupini slika manjih formata. Pristup u vizualizaciji ovog rada lagano se razlikuje od ostatka slika u okviru naslovljenog diplomskog rada. Ovaj šesti rad, kao i ostala dva u ovoj grupi, prikazuje frontalni ekspresionistički portret subjekta kojemu je glava od usta prema gore "odrezana", a jedina naznaka njezinog gornjeg dijela je dočarana polukružnom bijelom linijom koja lebdi iznad ostatka glave. Primarna boja naslovljenog rada je blijedo-roza, s kojom autor želi komunicirati osjećaj za ljudsko meso i zarobljenost unutar tijela. Kao što naslov rada daje naslutiti, njegova tema je teškoća s komunikacijom i saopćavanjem vlastitih misli drugim ljudima. Nedostatak gornjeg dijela subjektive glave označava autorovu percepciju sebe kao nefunkcionalnog pojedinca, čija nesposobnost komunikacije u njegovom umu mora ukazivati na njegov manjak osobnosti, a time i čovječnosti. Bijela linija koja podsjeća na aureolu definira obris njegove glave i ukazuje na njegovu labavu povezanost s ostatkom svijeta. To je predodžba sebe kao osobe koja u izvjesnom smislu zapravo ne postoji.

Na dijelu glave na kojem je napravljen rez vidi se unutrašnje tjelesno tkivo subjekta. Autor je ovdje odlučio izostaviti prikaz krvi ili drugih tjelesnih supstancija. Umjesto toga učinio je upravo suprotno i prikazao meso u sivoj boji. Autorova inspiracija za taj aspekt rada je izgled kuhanog mesa koje - ako predugo stoji u kipućoj vodi - izgubi prirodnu boju i postaje sivo, što opet asocira adekvatnu promjenu okusa. Autor tu unutrašnju sivoću mesa na slici poistovjećuje s manjkom vlastitog identiteta: kao da je njegova unutrašnjost bila toliko opustošena izolacijom da je onaj potencijal s kojim svako dijete započinje razvoj osobnosti u njemu odavno iščeznuo, i jedino što je ostalo sada je prazna ljuska.

Tri ljubičaste linije koje cure po sredini subjektivog lica povezuju se s težinom riječi koje izlaze iz autorovih usta, a koje, kada su jednom izrečene nije više moguće vratiti niti izbrisati. Tokom procesa realizacije naslovljenog diplomskog rada autor bi prizivao sjećanja na vlastita iskustva pri pokušaju komuniciranja sa svojim vršnjacima u osnovnoj i srednjoj školi. Kao rezultat nemogućnosti da se poveže sa svojom okolinom i zbog straha od ostracizma većinu vremena autor nije niti pokušavao stupiti u kontakt sa svojim vršnjacima. Ako bi to ponekad i pokušao, osjećao se nesposoban izgovoriti pravilne rečenice te bi ono što bi izašlo iz njegovih usta većinu vremena bila hrpa labavo povezanih, zapetljanih riječi, za koje je autor imao osjećaj da ih je više isprovraćao nego izgovorio.

3.7. Bez osobnosti

Sedmi rad pod nazivom "Bez osobnosti" proširuje tematiku alijenacije i osjećaja neljudskosti koju je prethodno opisani rad već dao naslutiti. Sastoji se od frontalnog ekspresionističkog portreta nedefiniranog subjekta na čijoj je glavi na gornjem dijelu, iznad usta, također izvršena intervencija. Naslovljeni rad se razlikuje od ostala dva u ovoj trodjelnoj seriji time što je autor, umjesto da samo ukloni gornji dio glave i ostavi prazninu – zamijenio taj dio slikom novog stranog objekta. Kao što naslov rada sugerira, tema je autorova tendencija da svoje poteškoće s povezivanjem sa svojom okolinom promatra kao vlastitu manu, kao manjak osobnosti i toga da se osjeća kao objekt, kao mrtvi element u okolišu, kao stol ili stalak, a ne kao osoba. Autor osjeća da nema sposobnost utjecati na vlastiti okoliš, nema sposobnost istinski živjeti unutar njega, nego samo pasivno postojati.

Strani element koji zamjenjuje gornji dio subjektive glave autor je zamislio kao kamen ili stijenu. Kamen kao element služi tome da označi tupost i nemogućnost prilagodbe, ali također predstavlja i aspekt agresije. Kamen baš kao i žarko narančasta pozadina, koja priziva asocijacije na vatru i izgaranje, reflektiraju autorovu mržnju i frustracije u odnosu prema sebi. Subjektovo tijelo je prikazano u pougljeno-crnom tonu jer predstavlja autorove goruće

frustracije radi vlastitog stanja, a raznobojne linije na tijelu se pozivaju na sliku zgrčenih mišića i ukazuju na autorov trajni osjećaj napetosti i nelagodnosti koji dolazi s kontradiktornim shvaćanjima autora o sebi. Ukazom na mržnju prema vlastitoj osobi autor želi ukazati na svoju osviještenost u pogledu vlastitog problema, a time i na volju da promijeni vlastito stanje. Kad naime ne bi naznačio kako smatra da je bez osobnosti onda on ne bi ni bio nezadovoljan samim sobom. Razdoblje njegovog života kojeg naslovljena slika preispituje jednostavno predstavlja doba kada je autor bio još isuviše zaslijepljen percepcijom sebe, a da bi njegova osviještenost u potpunosti nadvladala negativnu introspekciju.

3.8. Bez budućnosti

Osmi i konačni rad pod nazivom "Bez budućnosti" ispituje temu autorovog straha koji se javlja s osjećajem prebrzog prolaska vremena. Naslovljeni rad prikazuje subjekt čija tjelesna forma podsjeća na onu starca. Figura je preplavljena plavetnilom pozadine i vrh njezine glave kao da isparava u prostranu i zagušljivu plavu boju. Plava kao boja često predstavlja tugu²¹ i usamljenost, a upravo to i predstavlja u naslovljenom radu, ali duboka nijansa ultramarin plave koju je autor odabrao također služi tome da bi dočarala dubinu autorovog očaja, a u toj boji je ekvivalent naizgled beskrajna dubina mora. Za razliku od prikaza na ostalim slikama, subjekt ovog naslovljenog rada ne pruža dojam kao da je ispred obojane pozadine nego on kao da je duboko uronjen u ogromno, nedefinirano plavetnilo. Autor se koristi potezima kista s namjerom da na subjektu uprizoni labavu i viseću kožu, te pobudi impresiju krhkog tijela koje je usahnulo s vremenom. Autorov cilj je prikazati samotnu figuru koja kroz cijelo svoje postojanje nije uspjela uspostaviti nikakve kontakte s drugim ljudima i sada u starosti, jedino što još ima je osjećaj tuge i usamljenosti, što reflektira autorove vlastite strahove.

Kad se uzme u obzir da je cijeli koncept naslovljenog diplomskog rada započeo s propitivanjem ideje postizanja izvjesne društveno definirane ideje uspjeha dok je osoba još u mladosti, može se uvidjeti da je ova specifična problematika intrigirala autora od samog početka rada na dotičnom konceptu. Subjektov gornji dio glave ovdje se vidi kako isparava u plavetnilo, tako da se može pretpostaviti kako će s vremenom cijeli subjekt iščeznuti i od njega neće ostati ni traga. Ovdje se autor bavi s idejom ostavljanja nečega iza sebe, nečega što će mu dati novi oblik života "nakon smrti" ili nečega što će moći ostaviti nekome. Drugim riječima: nešto što će dati do znanja da je autor postojao. U naslovljenom radu autor očito ima skeptičnu perspektivu u pogledu vlastite sposobnosti za postizanja spomenutog cilja. Tijekom procesa realizacije rada to je bilo jedino nad čime je autor bio zabrinut, naime prikazom iskonski paralizirajućeg straha koji se javlja s idejom da nitko na svijetu neće znati da je on postojao. Međutim, nakon vremena preispitivanja vlastitih radova i pokušaja da iz njih iščita ono što je podsvjesno nastojao komunicirati sa sobom, autor se počeo pitati je li to ono što ga stvarno brine ili je to ono što je njegova okolina usadila u njega kao nešto o čemu bi trebao strahovati. Na taj način naslovljeni rad retrospektivno dobiva novo značenje: autor počinje preispitivati je li njegov strah legitiman, odakle dolazi i činjenicu kako su strahovi današnjice često naslijeđeni od prijašnje generacije, da su usađeni u osobe recentne generacije od najranije dobi, te da samo tako mogu imati utjecaj danas.

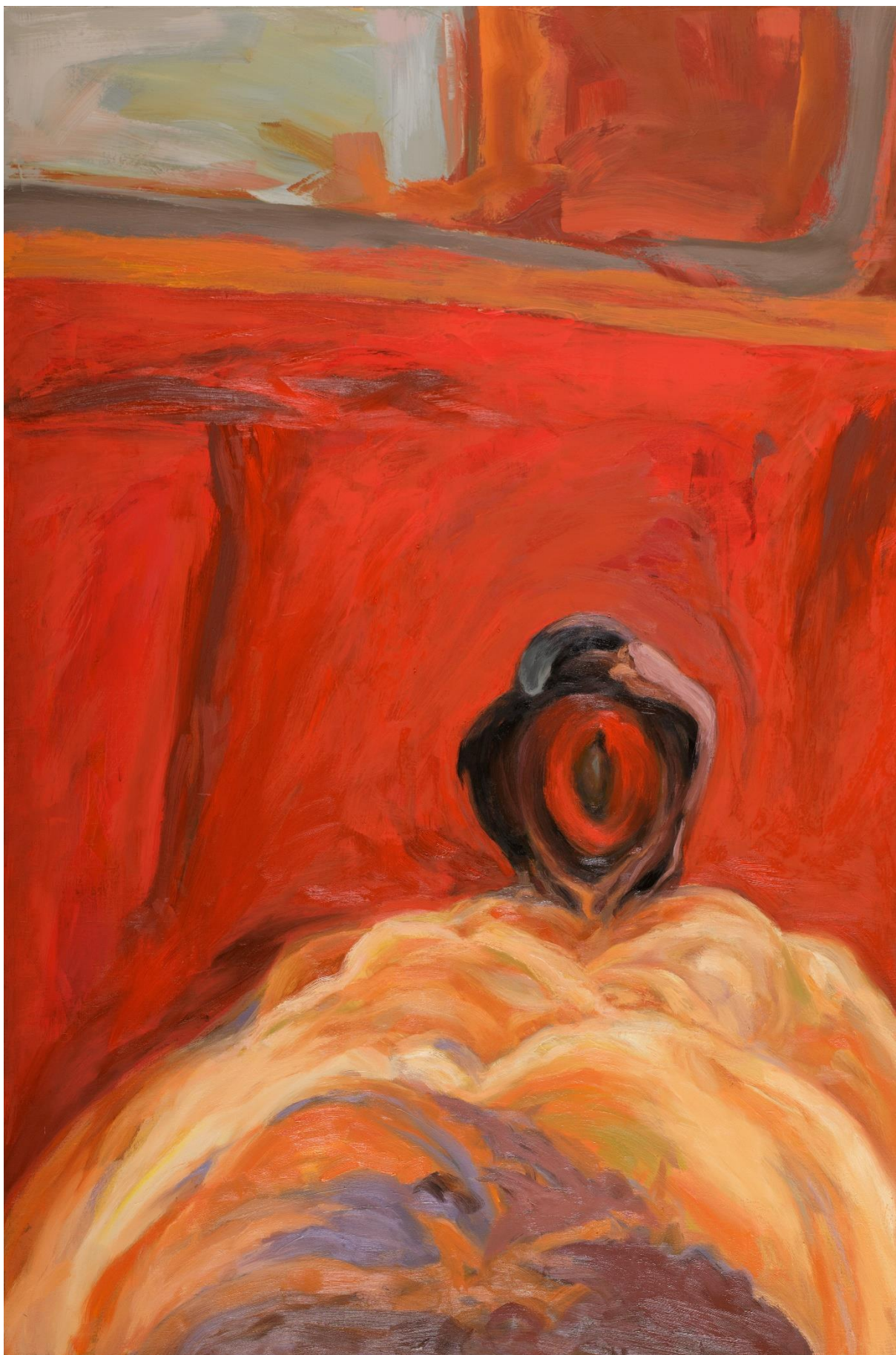
²¹ <https://www.verywellmind.com/the-color-psychology-of-blue-2795815> (zadnji pristup: 07. 09. 2023.)

4. ZAKLJUČAK:

"Dugo razdoblje skrivanja" kao diplomski rad doveden je u radikalni kontrast s autorovim prijašnjim preddiplomskim završnim radom "Satnica". Dok se u svom ranijem radu autor bavio tematikom koja je bila potpuno izvan njegovog životnog vidokruga i okupirana grandioznim političkim i svjetskim temama s kojima autor nije imao velikog direktnog iskustva, u naslovljenom diplomskom radu autor se bavi temom koja mu je i previše poznata, koja je bila s njim većinu njegovog života. Dok je "Satnica" kao rad bio primarno zaokupljen konceptom, "Dugo razdoblje skrivanja" je sirov izraz autorovih osjećaja i strahova kojemu je primarni cilj ostvariti intimnu komunikaciju s autorom i s njegovom okolinom.

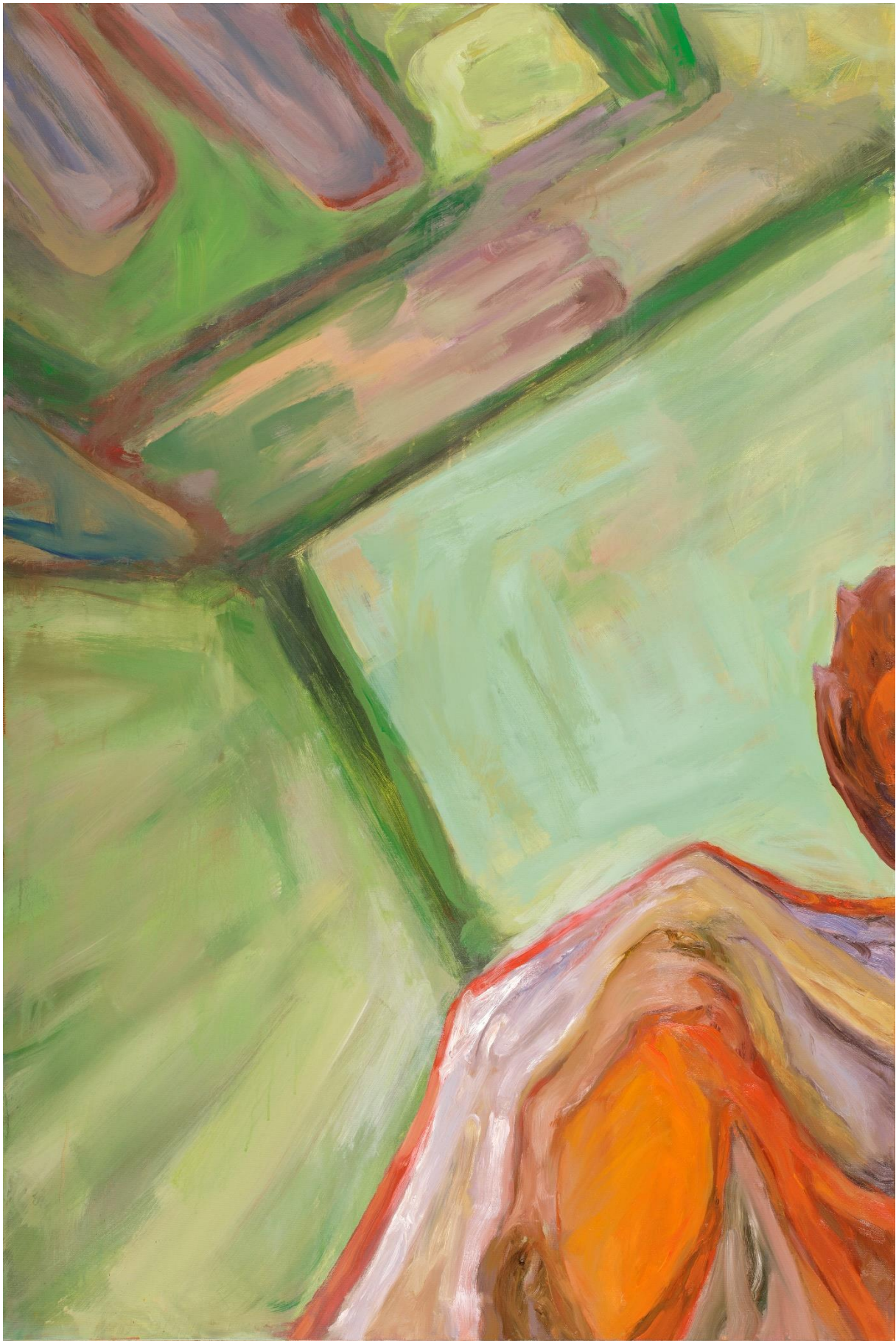
Slijedeći u pojedinim elementima umjetnike poput Marka Rothkoa i Francisca Bacona, autor koristi tehniku slikarstva kao način komunikacije unutarnjih osjećaja s namjerom da dočara značenje vlastite problematike. On je nije želio samo prikazati ili opisati, nego mu je glavni cilj bio da promatraču vlastitog rada omogući da osjeti njegovu bol radije nego da je potpuno razumije. Naslovljeni diplomski rad se stilski može kategorizirati kao ekspresivan, budući da mu je glavni cilj opisati unutrašnje stanje autora. Pošto naslovljeni diplomski rad nije započeo ni s kojim definiranim konceptom nego mu je autor pristupio intuitivno, te je dopustio da njegove poteze kistom vodi vlastita podsvijest, rad ostaje krajnje otvoren komunikaciji ne samo u smislu monologa autora, razgovora sa samim sobom, nego i sa širom publikom. Autorov cilj je od početka bio da svojim radom komunicira vlastite osjećaje, ali također i to da bilo koji promatrač dobije priliku otkriti nešto u vezi sebe pri interakciji s tim radovima. To je bio jedan od važnijih razloga radi kojih je autor figure na slikama odlučio prikazati kao polu-apstraktne.

Naslovljeni diplomski rad se također može smatrati kao autorovim prvim korakom u istinski svijet odraslih. Njegova iznenadna potreba za preispitivanjem vlastitih strahova bi mogla biti povezana s napuštanjem sistema obrazovanja koji je diktirao i davao njegovom životu određenu strukturu punih 17 godina, od početka osnovne škole do kraja studija slikarstva na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Život nije bio idealan, ali je autor barem imao određenu životnu rutinu na koju se mogao osloniti. Sada kada ta sigurnosna mreža više neće biti prisutna, autor koristi naslovljeni diplomski rad da izrazi potpunog sebe u društvu i da ostvari komunikaciju s ljudima u tom društvu, te time ostvari bolje razumijevanje sebe i ljudi oko njega. "Dugo razdoblje skrivanja" kao rad predstavlja ono što je bila autorova stvarnost, ali je i ukaz na mogućnost onoga što će tek biti.

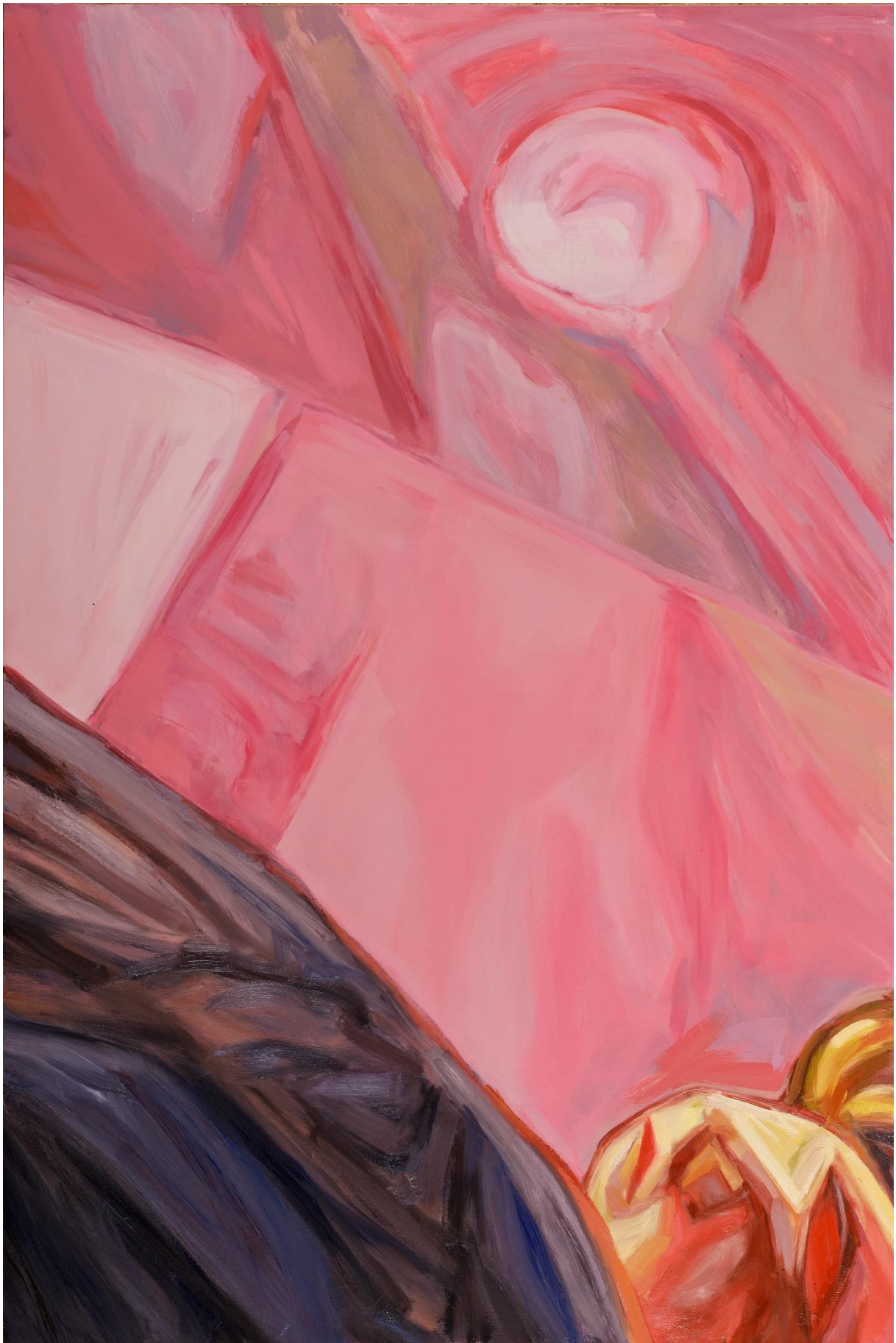
Mihael Frančić, "Glad", 2022., kombinirana tehnika, 150 x 100 cm

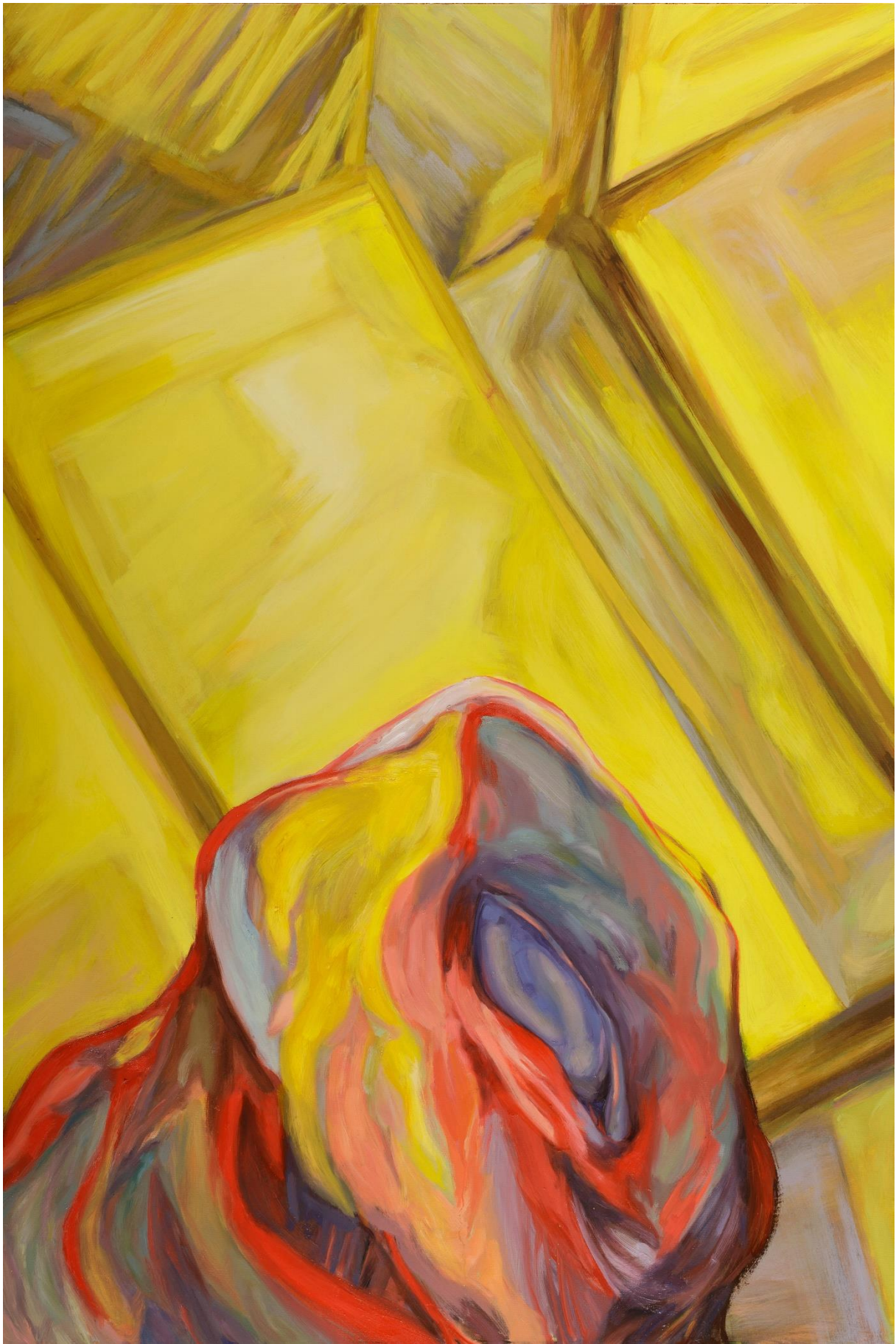
Mihael Frančić, "Sedimentacija", 2022., kombinirana tehnika, 150 x 100 cm

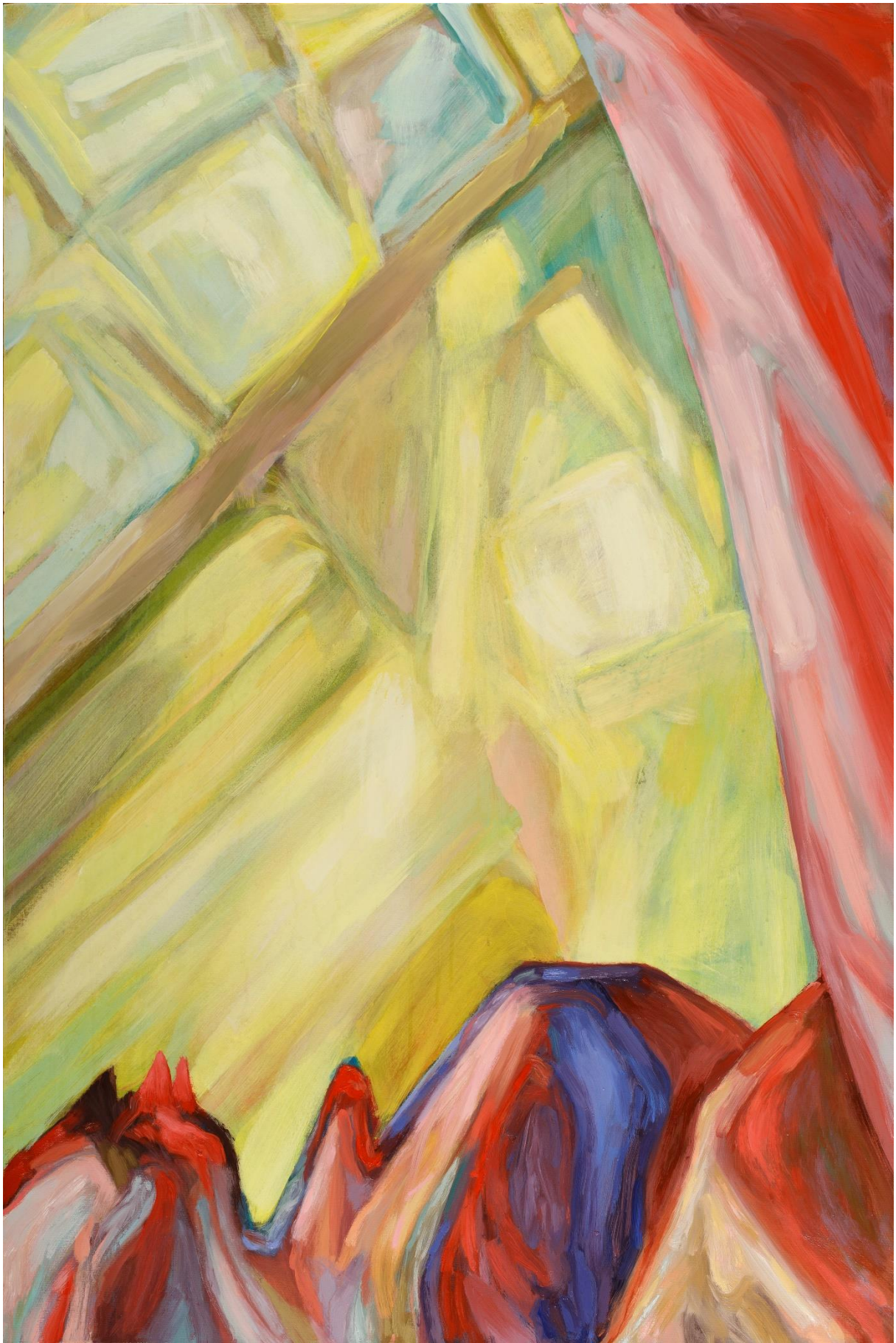
Mihael Frančić, "Percepcija", 2022., kombinirana tehnika, 150 x 100 cm

Mihael Frančić, "Deformacija", 2023., kombinirana tehnika, 150 x 100 cm

Mihael Frančić, "Odnosi", 2023., kombinirana tehnika, 150 x 100 cm

Mihael Frančić, "Bez glasa", 2022., akril na platnu, 100 x 70 cm

Mihael Frančić, "Bez osobnosti", 2022., akril na platnu, 100 x 70 cm

Mihael Frančić, "Bez budućnosti", 2022., akril na platnu, 100 x 70 cm

POPIS LITERATURE:

- Baal-Teshuva, Jacob, *Rothko*, Taschen, Berlin, 2003.
- Baldassari, Anne, *Bacon Picasso: The Life of Images*, Flammarion, Paris, 2005.
- Breslin, James, E. B., *Mark Rothko: A Biography*, The University of Chicago Press, 1993.
- Fuller, Peter, Francis Bacon., *The Burlington Magazine*, Vol. 127, No. 989, London. Burlington Magazine Publications Ltd., 1985.
- Russell, John, *Francis Bacon*, Artes Graficas Toledo S.A., 1989.
- Sylvester, David, *The Brutality of Fact: Interviews with Francis Bacon*, Thames and Hudson Inc., New York, 1999.
- Twenge, J. M., Cooper, A. B., Joiner, T. E., Duffy, M. E., & Binau, S. G, Age, Period, and Cohort Trends in Mood Disorder Indicators and Suicide-Related Outcomes in a Nationally Representative Dataset, 2005–2017, *Journal of Abnormal Psychology*, Vol. 128, No.3, American Psychological Association, 2019.
- Wartberg, L., Thomasius, R., Paschke, K., The relevance of emotion regulation, procrastination, and perceived stress for problematic social media use in a representative sample of children and adolescents, *Computers in Human Behavior*, Vol, 121, Science Direct, 2021., Pristupljeno preko: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563221001114>
- Weiss, Jeffrey, *Mark Rothko*, National Gallery of Art, Washington; Yale University Press, New Haven and London, 1998.
- Wilde, Oscar, *The Picture of Dorian Gray*, Penguin Books Ltd, London, 2000.
- Williams Mlynarczyk, Rebecca, Personal and Academic Writing: Revisiting the Debate, *Journal of Basic Writing*, Vol. 25, No. 1, City University of New York, Boyd Printing Company, Inc., New York, 2006.

INTERNETSKI IZVORI:

- <https://www.aecf.org/blog/generation-z-and-mental-health> (zadnji pristup: 26. 08. 2023.)
- <https://www.christies.com/features/Martin-Kippenberger-Untitled-5926-1.aspx> (zadnji pristup: 12. 08. 2023.)
- <https://www.hzjz.hr/sluzba-promicanje-zdravlja/depresija/> (zadnji pristup: 26. 08. 2023.)
- <https://www.jutarnji.hr/life/zdravlje/gotovo-170-000-hrvata-boluje-od-kronicne-depresije-a-samoubojstvo-svaki-dan-pokusa-pociniti-najmanje-dvoje-15206132> (zadnji pristup: 26. 08. 2023.)
- <https://www.medicalnewstoday.com/articles/why-is-gen-z-depressed#seeking-help> (zadnji pristup: 26. 08. 2023.)
- <https://www.singularart.com/en/blog/2019/08/13/orange-and-yellow-and-rothkos-multi-forms-aesthetic/> (zadnji pristup: 03. 09. 2023.)
- <https://www.verywellmind.com/color-psychology-green-2795817> (zadnji pristup: 06. 09. 2023.)
- <https://www.verywellmind.com/the-color-psychology-of-blue-2795815> (zadnji pristup: 07. 09. 2023.)
- <https://www.verywellmind.com/the-color-psychology-of-yellow-2795823> (zadnji pristup: 06. 09. 2023.)